

Етиен Касе

МАО ДЗЕДУН

БЕЗБРОЙНИТЕ ЛЮБОВНИЦИ
И ВРАГОВЕ НА ЧЕРВЕНИЯ ДРАКОН

Издателство
ПАРИТЕТ

МАО ДЗЕДУН

БЕЗБРОЙНИТЕ ЛЮБОВНИЦИ И ВРАГОВЕ НА ЧЕРВЕНИЯ ДРАКОН

Автор Етиен Касе

Превод Горанка Цветкова

Издателство „Паритет“, София

240 стр.

Увлечателен разказ за житейския път на една от най-забележителните политически фигури на ХХ век – Мао Дзедун. Каква е тайната на обаянието на Мао Дзедун? Защо милиони хора изпадат в екстаз само при появата му? Защо са му прощавани грешки и заблуди, довели до трагедии от световен мащаб? Как успява той да измъкне цялата страна от феодалната бедност? Вярно ли е, че съвременният китайски феномен е дело на Великия кормчия? Написана на жив и образен език, книгата въвежда читателя в мистериозния свят на китайската история на ХХ век, пълна с интриги и заговори, повдига завесата за отношенията на Мао с неговите съпруги и безброй любовници, приятели и врагове, разкрива много тайни на маоистката политика. В заключителните глави се разказва за преобразованията, засегнали живота в Китай след смъртта на Председателя Мао.

Всички права са защитени. Никаква част от тази книга не може да бъде възпроизведена в каквато и да е форма без писменото разрешение на притежателя на авторските права.

**За поръчки на книги от сайта
www.paritetbg.com – 20% отстъпка**

ISBN 978-619-153-564-4

Съдържание

Въведение	6
Книгата на промените на Мао Дзедун	11
Трудното начало	17
Легенда за Нефритовия император	37
Свобода	42
Към върха	54
Формиране	63
Разруха	78
Дзян Цин	111
Председателят Мао	121
Срещата на Мао Дзедун и Сталин	127
„Народни комуни“	136
„Големият скок напред“	145
Борба с „ревизионизма“	152
Смутът	160
„Десет хиляди години да живее Председателят Мао!“ ...	172
Мао Дзедун и Лин Бяо	180
Смъртта на Мао	
Дзян Цин и борбата за власт	187
Харизмата на Мао	196
Пътят след Мао	209
Реформите на Дън Сяопин	222
Китай в началото на XXI век	230

Мао Дзедун

Висок и едър за китаец, Мао устремяваше поглед в посетителя с проникателна и същевременно насмешлива усмивка, сякаш с целия си вид го предупреждаваше, че е безсмислено да се опитва да заблуждава този познавач на човешките слабости и двуличието. Никога не съм срещал друго – с изключение на Шарл дьо Гол – който да въплъщава такава сила на волята... Той сякаш излъчваше непреодолим хъс да властва.

Хенри Кисинджър

Политиката е игра, и Мао Дзедун винаги е играел в нея с азиатско коварство, следвайки своите правила за ласкателство, предателство, безпощадна отмъстителност и лъжа.

Никита Хрушчов

Въведение

Мао Дзедун. Наричали го просто Мао или Председателя Мао. На китайски това звучи като „Мао Джуси“ и буквално означава „Мао – оня, който заема челното място“. Това съответствало по смисъл на понятието, което се влагало по онова време в думата „стопанин“ по отношение на Сталин в Съветския съюз. Мао Дзедун наистина четвърт век „стопанисвал“ в Китай, в неговата континентална част, а в Китайската комунистическата партия властвал повече от четиридесет години. Неговото управление в КНР продължава от 1949 до 1976 година. Това име влиза в историята на Китай и целия свят. Той означавал много в съдбата на китайските хора, негови съвременници. Очевиден е мащабът на неговата личност, който по един или друг начин отразявал, изразявал, а и формирал настроенията и интересите на значителна част от китайците. Мао Дзедун идва на бял свят седем години преди началото на двадесети век, на 26 декември 1893-та. Той принадлежи към поколението, дало на света както велики хуманисти, като Джавахарлал Неру, така и деспоти като Сталин и Хитлер. Умира на 9 септември 1976-а, на 83 години. Неговата могъща, харизматична властна личност налага отпечатък върху целия двадесети век.

* * *

Село Шаошанчонг, провинция Хунан в Южен Китай, се намира на живописно място. Тясна долина, притисната между хълмове, покрити с вечнозелени гори, оризища, високо синьо небе. В далечината се извисява известната планина Шаошан, дала името на района – особено почитана от будистите, един от седемдесет

и двата върха на величествения хребет Хенгшан. От столицата на провинцията, град Чанша, до най-близкото градче, носещо същото име Шаошан, са прокарани 130 километра железопътна линия. На широкия гаров площад ви чакат автобуси. Кондукторите крещят: „Мао джуси гудзюй!“ („Родното място на Председателя Мао!“). Още половин час път – и сте на селска уличка, водеща през залети с вода оризови полета и обрасли с лотоси езера до голяма тухлена къща музей с тринадесет стаи. Отдясно и отляво – същите или малко по-малки обикновени селски фанзи (колиби) с традиционни каменни огради, с вътрешни дворчета и редици стаи. Типична селска атмосфера. Селце като многото други в Хунан. Но именно тук, в тази къща, преди много години се е родил един от онези, на които било съдено да променят историята на ХХ век. Човекът, чието име милиони хора все още произнасят с трепет в гласа. Някои – обожавайки го, други – ненавиждайки го. Революционерът, променил начина на живот на 600 милиона души! Патриотът, заставил световните политици да признаят Китай за велика държава! Тиранинът, обрекъл милиони хора на глад и смърт!

Легендата разказва, че някога, преди 4,5 хиляди години, великият владетел на Китай, мъдрият Шун, посетил тези места. Спрял да си почине на върха на планината и наредил на придружаващите го музиканти да изсвирят популярната по онова време мелодия Шао, която много обичал. Тази мелодия се изпълнявала в съпровод на флейта и устен орган. Под звуците на чудната музика се стекли феникси и, за удоволствие на владетеля, закръжили в грациозен танц. В памет на това събитие хората нарекли мястото за почивка на Шун Планина на мелодията Шао – Шаошан. Долина-

та пък, разположена в подножието ѝ, получила името Шаошанчонг – място в подножието на Планината на мелодията Шао.

В селото, разположено в долината, повечето жители носят фамилията Мао. Това е тяхното кланово селище. Всички Мао, живеещи тук, проследяват своето родословие от легендарния прародител Мао Тайхуа от съседната провинция Дзянси, смел воин. Мао Тайхуа напуснал родната си земя в средата на XIV век, за да участва в похода на императорските „червени войски“ (червеният цвят се смятал за символ на Буда Милофо, покровителя на династията) в провинция Юнан срещу монголите, които управлявали Китай от седемдесетте години на тринадесети век. Основните войски на номадите по онова време били разбити от бунтовническата армия на будисткия монах Джу Юанжан, който през 1368 година се самопровъзгласил за император на новата китайска династия Мин. Там, в далечен Юнан, Мао Тайхуа се оженил за местно момиче и през 1380 година довел жена си и децата си в Хунан (тогава наричана провинция Хугуанг), където се установил в окръг Сянсян, южно от Шаошан. Едва десет години по-късно двама негови синове се преместили в Шаошанчонг. Именно от тях произлезли шаошанските Мао.

* * *

Агнес Смедли, американска писателка с леви възгледи, която се срещнала с Мао Дзедун малко по-късно, намерила фигурата му за плашеща, гласа му – за прекалено силен, а ръцете му – за нервни и женствени. Тя пише: „Продълговато и тъмно непроницаемо лице, широко и високо чело и женска уста. Който и да беше той, преди всичко той беше естет... Но въпреки цялата

му привидна женственост не му липсваше упоритост, природата му се крепеше на неогъваем стожер, отлят от сплав на гордост и решителност. Останах с впечатлението, че той е готов да бъде нащрек и да чака с години – за да постигне най-накрая своето... Хуморът му изглеждаше сардоничен и мрачен, избликващ сякаш от най-дълбоките пукнатини на тази неприкосновена за околните скала на духовност. Усещането беше, че този човек никога не е отварял пред никого вратата, водеща към неговия вътрешен свят“.

Едгар Сноу описва Мао Дзедун така: „Той беше слаб четиридесет и две годишен мъж, малко приличащ на Ейбрахам Линкълн, над среден ръст, леко прегърбен, с дълга черна коса и големи пронизващи очи, прав нос и изпъкнали скули. В него се усещаше огромна сила на волята, първична жизненост. Той много обичаше ястията с пипер и дори искаше да му слагат пипер в хляб. Според него хората, които обичат пипер, непременно са революционери. „Лют червен пипер“ – така се казваше любимата песен на Мао Дзедун. Той обичаше да пее. Знаейки това, веднъж в театъра по време на антракта (беше в северната част на провинция Шанси), зрителите, предимно войници от китайската Червена армия, го помолиха да изпее дует с по-младия си другар Лин Бяо“.

В интервю за Агнес Смедли Мао разказал случка от детството си. За някаква простъпка у дома в присъствието на гости баща му го нарекъл лентяй. В отговор той нагрубил баща си и избягал от къщи. Баща му хукнал след него и го настигнал близо до езерото. Мао Дзедун не можел да плува, но заплашил, че ако баща му се приближи до него, ще скочи във водата. Мао-старши (Женшен) наредил на сина си да коленичи пред него в

знак на подчинение. Синът отказал, но заявил, че ще застане на едно коляно, ако баща му не го бие. Бащата се съгласил с условията на сина си. „Войната свърши – разказал Мао, – и аз осъзнах, че когато защитавах правата си, говорейки открито, баща ми отстъпваше. Но когато бях тих и послушен, той само ме ругаеше и биеше още повече.“

Този епизод илюстрира непокорството и бунтарството на младежа. Трябва да си представим китайското семейство и китайските традиции, за да оценим цялата необичайност на поведението му. Конфуцианските канони, следвани стриктно от много поколения китайци, изисквали три вида покорство: на сина пред бащата, на поданика – пред императора, и на всички – пред церемониала и традициите. И още от ранната си младост Мао посегнал на един от тях – може би на най-важния (впрочем Мао не обичал баща си и впоследствие говорел за това неведнъж).

Не е лишена от известна символика и друга подробност: младежът все пак паднал на едно коляно пред баща си. Ако използваме собственото образно сравнение на Мао, още като съвсем млад той се учел да владее и силата на тигъра, и ловкостта на маймуната. Мао, както ще види читателят, често трябвало да прави компромиси – и с колебливи поддръжници, и със съперници в борбата за власт, и с чуждестранни дейци. И наистина тези компромиси са донякъде подобни на поведението на младежа, коленичил, но само на едно коляно пред баща си – той не се подчинява докрай, което му позволява да запази достойнство, докато падането на колене показва покорност и съгласие.

Книгата на промените на Мао Дзедун

Мао Дзедун поразявал със своята енергия. Той бил женен три или четири пъти, не знаел точно колко деца има и дори вече към седемдесетте можел да задоволи няколко жени едновременно. И колкото по-млади били момичетата, които топлели леглото му, толкова по-големи чудеса от издръжливост и изобретателност демонстрирал. Но откъде се вземала в него тази кипяща жизнена сила?

Днес експертите по биоенергетика биха нарекли Дзедун енергиен вампир. Той черпел енергия не само от близки хора, но и от многомилionenния китайски народ. Самото му появяване пред тълпата предизвиквало масова истерия – хората изпадали в екстаз, подобен на религиозния, пулсът им се ускорявал, очите им се пълнели със сълзи на възхищение и преклонение.

Цялата държавна машина работела за възвеличаване на името му. През шейсетте години на XX век били издадени близо 200 милиона червени книжки с цитати от Мао за всякакви житейски поводи. Хората ги заучавали като мантри и ги повтаряли индивидуално и в хор през целия ден.

За възвеличаването на Дзедун допринасяли не само безспорната му харизма, но и от редкия му талант на интригант и манипулатор. Израснал с легенди и предания, описващи как една династия сменяла друга и прославящи хитростта и изобретателността, той още в ранно детство се научил да разпознава слабите страни на всеки човек и играел виртуозно с чувствата

на околните. Той знаел как да спечелва доверието и да предразполага най-различни хора. Със селянина говорел като селянин, с войника – като войник. С еднакъв апетит можел да вечеря на бляскава европейска маса или да изяде шепа ориз от нащърбена купа.

Именно в негово лице започнала да се пропуква теорията на Ленин за ролята на личността в историята. Опирайки се на народа, Мао Дзедун обърнал хода на историята на огромната държава. Той давал живот на най-безумните социални експерименти и въпреки че те довели до гибелта на милиони хора, останал завинаги в сърцето на своя народ като Велик Вожд и Невесен Баща, недосегаем и несъкрушим.

При все това обаче Великият кормчия съвсем не се чувствал толкова велик и богоподобен. „В мен има и тигър, и маймуна – пише той в писмо до третата си съпруга през последните години от живота си, – но повече се чувствам като маймуна, която се забавлява в планината, докато там не се появи тигърът. Аз все така се съмнявам в себе си и дори мога да кажа, че невинаги си вярвам...“

* * *

Мао умирал. Трима лекари и осем медицински сестри били неотлъчно край него. Двама кардиолози следели кардиограмата му. Ли Джисуи, личният му лекар, се настанил в кабинета си, до стаята на умиращият мъж. Наследникът на Председателя Хуа Гофен постоянно се интересувал от състоянието на Мао Дзедун. Мао съзнавал, че смъртта е близо. Но в душата му нямало страх. Вероятно 83 години били срокът, когато било време да си тръгне. Той бил уморен.

*Наричали го „Великия кормчия“
и „Червения дракон“*

Освободен от всекидневната суетня на обкръжението му, умиращият си спомнял миналото. Все по-често сънувал детството си. Суровия си баща, запомнен с лошо. Тихата си и добра майка, водеща напълно незабележим живот, изцяло погълната от грижите за дома.

Велик е народът, който има такъв вожд. Съзнаването, че едно просто селско момче е успяло да се издигне до владетел на най-голямата държава в света, го радвало дори сега, на прага на „отиването при Маркс“, както сам обичал да казва. В младостта си Мао мечтаел да направи Китай велик. И се гордеел, че е успял. Сега с Китай се съобразявали в целия свят. Той имал ядрено оръжие. Изстрелвал ракети и спътници.

Вече били отишли в небитието Джоу Енлай¹ и верният Канг Шенг². Съпругата на Председателя Дзян Цин била особено радостна от смъртта на премиера. Глупава жена – канела се да замени Мао на трона. Целият свят познава Председателя. А кой щял да познава Дзян Цин, ако не била негова съпруга.

Да, той успял да създаде велик и могъщ Китай. Само той си знаел колко усилия и време му коствало това. „Големият скок“³! Колко добре било пла-

¹ Джоу Енлай е първият министър-председател на Китайската народна република, служил от октомври 1949 г. до смъртта си през януари 1976 г. – Бел. прев.

² Канг Шенг (1898–1975) е бивш заместник-председател на Китайската комунистическа партия. – Бел. прев.

³ Големият скок напред е икономически и социален план, общонародна кампания в Китай в периода 1958–1961 г. Цели ускоряване на икономическото развитие, бързо развитие на промишлеността и селското стопанство, за да се превърне КНР от аграрна в развита индустриална страна. Нарастването на производството е

нирано всичко, какви успехи имало в началото! Но всичко било съсипано от негодници и откровени врагове по места. А „културната революция“! Трябвало най-накрая да се сложи край на безразделното всевластие на партийните бонзове⁴ по места и в центъра. Те се били откъснали от народа, живеели в разкош и нямали никакво намерение да вземат пример от него. Той приключил с това. В полусън-полудрямка пред него заставали смътни видения, сенки от миналото, някакви неясни силуети. Какви били те – мъртъвци? Милиони от ония, които били отишли в отвъдното през годините на неговото управление? Мао знаел, че мнозина на Запад го обвиняват за тези смъртни случаи. Глупаци! Такава велика революция било невъзможно да се направи „с ръкавици“, кръвта била неизбежна. Ругаели го и за това, че в Китай няма демокрация. Не е вярно, той се бил стремял да прави всичко, за да върви страната по пътя на демокрацията. След VIII конгрес на партията той говорил много за това, че в Китай трябва да се създаде политическа среда, която да се характеризира и с централизъм, и с демокрация, и с дисциплина, и със свобода.

предвидено със средствата на идеологическата пропаганда. Милиони селяни трябвало да бъдат превърнати в работници на нищожна цена. Те били обединени в комуни, работели под строй и се хранели в обща кухня. Резултатите са катастрофални – милиони гладувачи, нисък стандарт на живот и демографски срив. Смята се, че в Китай между 40 и 50 милиона души умират от глад между 1959 и 1962 г. след тази масова кампания. – Бел. прев.

⁴ Бонза – в Япония и в други азиатски страни главен монах в храм; в преносен смисъл се използва като определение на чиновник, който е с високо самочувствие и си придава важност. – Бел. прев.